

Ulkomaankauppa- ja verotusosasto
Tullausyksikkö

Automaattista ratkaisumenettelyä koskeva käyttöönottopäätös saapumisessa ja väliaikaisessa varastoinnissa

Ratkaisumenettelystä vastaava viranomainen: Tulli

Ratkaisumenettely: Saapuminen ja väliaikainen varastointi

Ratkaisumenettelyn käyttöönottopäivä: Saapumisen ja väliaikaisen varastoinnin automaattinen ratkaisumenettely on otettu käyttöön vuonna 2007 Arex-järjestelmässä. Ratkaisumenettely on otettu käyttöön ennen automaattista ratkaisumenettelyä koskevan lainsäädännön voimaantuloa.

Päätöspäivä: 29.10.2024

Voimassaolo: 1.11.2024 – Toistaiseksi

1 Päätös

Tämä päätös on julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019, tiedonhallintalaki) 28 d §:n mukainen päätös siitä, että Tulli ottaa käyttöön automaattisen ratkaisumenettelyn saapumiseen ja väliaikaiseen varastointiin liittyvissä ilmoituksissa. Tältä käyttöönottopäätökseltä ilmenevät käyttöönoton perustelut, käyttöönoton perusteena olevat asiakirjat, suunniteltu käyttöönottopäivämäärä ja päätöksen tekemisen ajankohta, tieto päätöksentekijästä sekä yhteystieto, josta on saatavilla lisätietoa automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä.

2 Perustelut

2.1 Johdanto

Tulli on arvioinut automaattisen ratkaisumenettelyn laissa säädetyt edellytykset tällä käyttöönottopäätöksellä. Arvioinnissa on huomioitu hallintolain (434/2003), tiedonhallintalain, tullilain (304/2016) ja EU:n yleisen tietosuojasetuksen (EU) 2016/679 vaatimukset.

Tulli katsoo, että käyttöönottopäätöksen kohteena oleva ratkaisumenettely täyttää laissa säädetyt automaattisen ratkaisemisen edellytykset ja automaatio voidaan ottaa ratkaisumenettelyssä käyttöön. Seuraavassa on kuvattu käyttöönoton perustelut säännöksittäin.



2.2 Tullilainsäädäntö

EU:n tullialueelle lentäen tai meritse suoraan EU:n ulkopuolisista maista tuotavista tavaroista on annettava saapumisen yleisilmoitus (tullikoodeksin 127 artikla 1 kohta). Unionin tullialueelle saapuvan meri- tai ilma-aluksen rahdinkuljettajan on ilmoitettava saapumisesta ensimmäiseen saapumistullitoimipaikkaan silloin, kun kuljetusväline saapuu (tullikoodeksi 133 artikla).

Kun tullaamaton tavara tuodaan lentäen tai meritse toisesta jäsenvaltiosta tai Sveitsistä, Norjasta tai Liechtensteinista, on tavaroista annettava väliaikaisen varastoinnin ilmoitus (tullikoodeksin 145 artikla).

Jos unionitavaraa kuljetetaan kahden EU-maan välillä EU:n ulkopuolisen maan tai alueen kautta, tavarun unioniasema on todennettava antamalla siitä unioniaseman osoittava todiste (tullikoodeksin 153 artikla 2 kohta).

Kuljetusvälineestä purettavista tavaroista annetaan saapumisen esittämisilmoitus (tullikoodeksin 139 artikla), jonka jälkeen tullaamattomat tavarat voidaan tulliselvittää. Saapumisen esittämisilmoituksen jälkeen unioniaseman osoittavalla todisteella saapuva tavara on vapaassa liikkeessä (tullikoodeksin 153 artikla 2 kohta).

Toimija antaa ilmoitukset määrämuodossa ja säädetyllä tavalla sekä tietyssä määräajassa. Tulli käsittelee ilmoitukset asiakkaan ilmoittamien tietojen perusteella. Tulli ilmoittaa tavaroiden esittämisen yhteydessä onko tavaroiden tuonti EU:n alueelle sallittu vai kielletty. Ennen vastaustaan Tulli voi tarkastaa tavarat. Jos ilmoituksen määrämuodossa on virhe, Tulli hylkää sen, eikä asia tule vireille.

Jos ennakoilmoituksella vireille pantu saapumisen yleisilmoitus tai väliaikaisen varastoinnin ilmoitus raukeaa ajan kulumisen perusteella, Tulli antaa mitätöintipäätöksen. Tällöin tavaraa ei ole esitetty vaaditussa määräajassa ja asian käsittely päätetään (tullikoodeksin 129 artikla 2 kohta).

Käyttöönottopäätöksen kohteena olevassa automaattisessa ratkaisumenettelyssä annetaan ratkaisuja edellä mainittuihin saapumisen ja väliaikaisen varastoinnin ilmoituksiin.

2.3 Hallintolaissa säädetyt edellytykset

Asian automaattisen ratkaisemisen edellytykset

Automaattisella ratkaisemisella tarkoitetaan hallintolain 53 e §:n 1 momentissa asian käsittelyn päättävän ratkaisun tekemistä automaattisella tietojenkäsittelyllä ilman, että ratkaisun tarkastaa ja hyväksyy luonnollinen henkilö. Viranomaisen voi hallintolain 53 e §:n 2 momentin mukaisesti ratkaista automaattisesti asian, johon ei sisälly seikkoja, jotka edellyttävät tapauskohtaista harkintaa, tai johon sisältyvät tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat virkamies tai muu asian käsittelijä on arvioinut. Ratkaisemisen on tällöin perustuttava sovellettavan lain ja etukäteisen harkinnan perusteella laadittuihin käsittelysääntöihin.

Käyttöönottopäätöksen kohteena olevassa tullimenettelyssä Tulli antaa asian käsittelyn päättävän ratkaisun. Päätös tehdään automaattisella tietojenkäsittelyllä. Asian ratkaisemiseen voi sisältyä



tapauskohtaista harkintaa edellyttävä välivaihe, mutta asian ratkaisua ei tee eikä ratkaisua tarkasta luonnollinen henkilö, vaan luonnollinen henkilö palauttaa asian välivaiheen jälkeen automaattisen toimintaprosessin ratkaistavaksi.

Sellaiset saapumista koskevat ja väliaikaista varastointia koskevat asiat, joissa lopullisen oikeudellisen harkinnan ja päättelyn tekee luonnollinen henkilö, automaattisen ratkaisumenettelyn edellytykset eivät täyty eikä automaattista ratkaisumenettelyä oteta näissä asioissa käyttöön.

Automaattisen ratkaisemisen on hallintolain 53 e §:n 2 momentin mukaan perustuttava sovellettavan lain ja etukäteisen harkinnan perusteella laadittuihin tiedonhallintalain 2 §:n 16 kohdassa tarkoitettuihin käsittelysääntöihin, jotka ovat luonnollisen henkilön ennalta laatimia automaattisen tietojenkäsittelyn ohjaamiseen tarkoitettuja sääntöjä.

Asioiden käsitteleminen ja ratkaiseminen käyttöönottopäätöksen kohteena olevassa automaattisessa toimintaprosessissa tapahtuu Tullin ennalta laatimien käsittelysääntöjen mukaisesti. Käsittelysäännöt ovat luonnollisen henkilön laatimia ja ne perustuvat asiaan sovellettavaan tullilainsäädäntöön. Käsittelysäännöt on laadittu siten, että ne kussakin tapauksessa johtavat asian ratkaisemiseen tullilainsäädännössä säädetyllä tavalla. Käsittelysääntöihin on myös määritelty säännöt siitä, milloin ja missä tapauksissa asian käsittely siirtyy automaattisesta toimintaprosessista luonnollisen henkilön käsiteltäväksi.

Tulli toteaa edellä lausutuilla perusteilla, että käyttöönottopäätöksen kohteena oleva automaattinen ratkaisumenettely täyttää hallintolaissa säädetyt asian automaattisen ratkaisemisen edellytykset ja on näin ollen lainmukainen.

Automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytys

Automaattisen ratkaisemisen edellytyksenä hallintolain 53 f §:n 1 momentin mukaan on, että luonnollinen henkilö, johon ratkaisu on kohdistettu, voi kaikilta osin vaatia siihen oikaisua maksutta oikaisuvaatimuksella tai siihen rinnastuvalla vaatimuksella, joka käsitellään päätöksen tehneessä viranomaisessa tai sen kanssa samaan rekisterinpitäjään kuuluvassa viranomaisessa.

Oikeussuojaedellytystä ei saman lainkohdan 2 momentin mukaan kuitenkaan sovelleta, jos automaattisella ratkaisulla hyväksytään asianosaisen vaatimus, joka ei koske toista asianosaista.

Käyttöönottopäätöksen kohteena olevassa automaattisessa ratkaisumenettelyssä annetaan asiakkaan vaatimukset hyväksyviä ratkaisuja. Käyttöönottopäätöksen kohteena olevassa ratkaisumenettelyssä annettaviin asiakkaan vaatimuksen mukaisiin ratkaisuihin on käytettävissä oikaisuvaatimusmahdollisuus tullilain 88 §:n 1 momentin mukaisesti. Oikaisuvaatimus käsitellään Tullin oikaisuautotoiminnossa. Ohjeet oikaisun tekemiseksi ovat erikseen saatavilla.

Poikkeuksena oikaisuvaatimuksen tekemisen mahdollisuuteen on tilanne, jossa ennakoilmoituksella vireille pantu saapumisen yleisilmoituksen tai väliaikaisen varastoinnin asia raukeaa ajan kulumisen perusteella ja asiassa annetaan automaattinen mitätöintipäätös, johon ei saa hakea oikaisua. Näissä



tilanteissa asiakkaan katsotaan luopuneen vaatimuksestaan passiivisuuden perusteella. Asiakas voi saattaa asian uudelleen vireille uudella ilmoituksella.

Automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittaminen

Automaattisesta ratkaisemisesta on hallintolain 53 g §:n 1 momentin mukaan ilmoitettava päätöksenteon kohteelle. Säännöksen mukaan hallintopäätökseltä on käytävä ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti, sekä tieto siitä, missä tiedonhallintolain mukainen käyttöönottopäätös on saatavissa. Saman pykälän 3 momentin mukaan hallintolain 44 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädettyä vaatimusta lisätietoja antavan henkilön nimen ilmoittamisesta ei sovelleta asiassa, joka on ratkaistu automaattisesti. Hallintolain 44 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädettyä vaatimusta sellaisten yhteystietojen ilmoittamisesta, josta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä, sovelletaan.

Käyttöönottopäätöksen kohteena olevassa ratkaisumenettelyssä annettavilla Tullin päätöksillä on ilmoitettu asian automaattinen ratkaiseminen. Lisäksi niiltä ilmenee tieto siitä, mistä käyttöönottopäätös on saatavissa. Käyttöönottopäätös on saatavilla Tullin verkkosivuilta päätöksestä tarkemmin ilmenevästä osoitteesta sekä pyynnöstä sähköpostin tai postin välityksellä. Automaattisesti ratkaistuilla päätöksillä ilmoitetaan yhteystiedot, josta asianosainen voi pyytää lisätietoja päätöksestä.

2.4 Tiedonhallintalaissa säädetyt edellytykset

Tehtäväjaon dokumentointi

Viranomaisen on tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentin mukaan dokumentoitava lain 6 a luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjako.

Tulli on dokumentoinut tiedonhallintalain 6 a luvussa säädettyjen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja käyttöä koskevien velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjaon erilliseen dokumenttiin. Tehtävänjaon perusteena ovat Tullin työjärjestykset, sisäiset ohjeet, määräykset ja sopimiset sekä henkilöiden työnkuvat.

Käsittelysääntöjen dokumentointi

Viranomaisen on tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaan varmistettava, että automaattisen ratkaisumenettelyn käsittelysäännöt dokumentoidaan riittävän selkeästi ja kattavasti niin, että niiden lainmukaisuus voidaan osoittaa. Käsittelysäännöistä on käytävä erityisesti ilmi, miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan, miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti, mukaan lukien kuuleminen, ja miten ratkaisu perustellaan tai miksi se voidaan jättää perustelematta.



Tulli on dokumentoinut käyttöönottopäätöksen kohteena olevaa automaattista ratkaisumenettelyä koskevat käsittelysäännöt erilliseen dokumenttiin. Käsittelysääntödokumentaatiosta ilmenee automaattisen ratkaisumenettelyn kaikki vaiheet, joilla on vaikutusta asian ratkaisemiseen. Käsittelysäännöistä ilmenee, milloin asia ohjautuu automaattisesti ratkaistavaksi, eli automaattisen ratkaisemisen valikointitekijät. Käsittelysäännöissä on kuvattu myös, missä tilanteissa luonnollinen henkilö osallistuu asian käsittelyyn palauttaen asian automaattisessa ratkaisumenettelyssä ratkaistavaksi. Lisäksi on kuvattu, missä tilanteissa asian käsittely ohjautuu pois automaattisesta prosessista luonnollisen henkilön ratkaistavaksi.

Käyttöönottopäätöksen kohteena olevan ratkaisumenettelyn käsittelysäännöissä on kuvattu menettelyn eri vaiheissa sovellettava lainsäädäntö.

Käsittelysäännöissä on kuvattu, miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan. Valikointia ei tehdä asianosaiseen liittyvillä perusteilla. Syrjimättömyyden varmistaminen on arvioitu suhteessa hallinnon oikeusperiaatteisiin (hallintolaki 434/2003 6 §), perus- ja ihmisoikeuksien turvaamiseen (perustuslaki 731/1999 22 §), yhdenvertaisuuteen (perustuslaki 731/1999 6 §), yhdenvertaisuuden edistämismääräyksiin (yhdenvertaisuuslaki 1325/2014 5 §), tasa-arvon edistämismääräyksiin (laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta 609/1986 4 §), syrjinnän ja vastatoimien kieltoihin (yhdenvertaisuuslaki 1325/2014 3 luku, laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta 7 §) ja Suomen kansainvälisiin velvoitteisiin.

Käsittelysäännöissä on kuvattu, miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti. Asian riittävän selvittämisen dokumentaatiosta ilmenevät asian ratkaisussa käytetyt tiedot ja tietolähteet sekä tietojensaantitapa, tietojen ajantasaisuuden ja virheettömyyden varmistaminen, kuulemisen toteuttaminen, kuulemisessa saatujen tietojen käsittely menettelyssä sekä perustelut kuulemismääräyksiin poikkeamiselle.

Käsittelysäännöissä on kuvattu myös, miten ratkaisu perustellaan.

Tiedonhallintalain 28 a §:n 3 momentissa on edellytetty, että viranomaisen merkitsee dokumentaation muodostaviin asiakirjoihin hyväksymispäivämäärän sekä asiakirjan hyväksyjän, jonka tehtävänä on tarkastaa asiakirjan sisällön lainmukaisuus. Käyttöönottopäätöksen kohteena olevan ratkaisumenettelyn käsittelysääntöjen dokumentaation lainmukaisuus on tarkastettu. Tarkastaja on merkinnyt asiakirjaan hyväksymispäivämäärän ja nimensä.

Tiedonhallintalain 28 a §:n 3 momentissa on lisäksi edellytetty, että viranomaisen säilyttää hyväksytyt asiakirjat vähintään viisi vuotta automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien. Lisäksi tiedonhallintalain 28 a §:n 4 momentin mukaan viranomaisen on varmistettava, että vähintään viiden vuoden ajan asian ratkaisemisesta voidaan osoittaa, millä käsittelysäännöillä yksittäinen asia on ratkaistu automaattisesti ja missä vaiheissa luonnollinen henkilö on osallistunut asian käsittelyyn. Tulli on varmistanut säilytysvelvollisuuden ja osoitusvelvollisuuden toteutumisen säilyttämällä käsittelysääntödokumentaation vähintään laissa säädetyn ajan.



Laadun varmistaminen

Viranomaisen on tiedonhallintalain 28 b §:n 1 momentin mukaan varmistettava ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja menettelyä käytön aikana muutettaessa, että menettely vastaa 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettua dokumentaatiota eli käsittelysääntöjä. Viranomaisen on saman pykälän 2 momentin mukaan varmistettava hyvä kielenkäyttö automaattisesti laadittavissa asiakirjoissa, jotka annetaan asianosaiselle. Laadun varmistamisen keskeiset toimenpiteet on 3 momentin mukaan dokumentoitava. Viranomaisen on 4 momentin mukaan nimettävä automaattisen ratkaisumenettelyn laadun varmistamisesta vastuussa oleva henkilö.

Tulli on varmistanut käyttöönottopäätöksen kohteena olevan ratkaisumenettelyn laadun ennen käyttöönottoa etukäteisin laadunvarmistuksen toimenpitein. Ratkaisumenettelyn on varmistettu toimivan lain ja ennalta määriteltyjen vaatimusten mukaisesti sekä tuottavan asianmukaisen asiankäsittelyn vaatimukset täyttäviä ratkaisuja. Ratkaisumenettelyn on varmistettu vastaavan etukäteen määriteltyjä käsittelysääntöjä ja käsittelysäännöt osoittavaa dokumentaatiota. Laadunvarmistamisen keinoina ovat tietojärjestelmien vaatimustenmukaisuuden todentavat hyväksymistestausmenettelyt, jotka toteutetaan etukäteen suunnitelman mukaisesti. Ratkaisumenettelyssä muodostuvien, asiakkaalle annettavien päätösasiakirjojen hyvä kielenkäyttö on varmistettu kielenhuollollisin toimenpitein ja kieltä huolletaan säännöllisesti. Keskeiset laadunvarmistuksen toimenpiteet on dokumentoitu. Laadunvarmistamisesta vastaavat henkilöt on nimetty.

Laadunvalvonta ja virhetilanteiden käsittely

Viranomaisen on tiedonhallintalain 28 c §:n 1 momentin mukaan valvottava automaattisesti ratkaistavien asioiden laatua ja sisällöllistä virheettömyyttä sekä hallittava automaattiseen ratkaisumenettelyyn liittyviä riskejä käyttöönoton jälkeen. Viranomaisen on saman pykälän 2 momentin mukaan ryhdyttävä viipymättä korjaaviin toimenpiteisiin, jos automaattisessa ratkaisumenettelyssä havaitaan virhe, jolla voi olla vaikutus ratkaisun sisältöön, ja havaittu virhe, sen vaikutukset ja virheen korjaamista koskevat toimenpiteet on dokumentoitava. Viranomaisen on 3 momentin mukaan nimettävä automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvalvonnasta ja virhetilanteiden käsittelystä vastuussa oleva henkilö.

Tulli toteuttaa käyttöönottopäätöksen kohteena olevan automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvalvonnan käyttöönoton jälkeen etukäteen suunnitelman mukaisesti. Suunnitelma on dokumentoitu. Laadunvalvontasuunnitelmassa valvonnan keinoiksi on määritelty luonnollisen henkilön tekemä jälkikäteinen seuranta. Osa automaattisesti ratkaistuista ilmoituksista valikoidaan luonnollisen henkilön tekemään jälkikäteiseen tarkastukseen. Luonnollinen henkilö tarkastaa automaatioissa laadittujen ilmoitusten ja päätösten oikeellisuuden. Valvontavaiheessa tehtävien tarkastusten tulokset dokumentoidaan. Jos käyttöönottopäätöksen kohteena olevassa automaattisessa ratkaisumenettelyssä havaitaan ratkaisun sisältöön mahdollisesti vaikuttava virhe, dokumentoidaan havaittu virhe, sen vaikutukset ja sen korjaamista koskevat toimenpiteet. Tulli on nimennyt käyttöönottopäätöksen



kohteena olevan automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvalvonnasta ja virhetilanteiden käsittelystä vastuussa olevat henkilöt.

Tiedottaminen

Viranomaisen on tiedonhallintalain 28 e §:n 1 momentin mukaan julkaistava voimassa oleva käyttöönottopäätös yleisessä tietoverkossa verkkosivustollaan.

Tulli julkaisee voimassa olevan käyttöönottopäätöksen verkkosivustollaan osoitteessa <https://tulli.fi/tutustu-tulliin/aineisto/automaattinen-paatoksenteko>. Käyttöönottopäätös on saatavilla myös sähköpostitse ja postitse, ja sen saamista koskevan pyynnön voi esittää puhelimitse, sähköpostitse ja postitse Tullin kirjaamoon. Jos automaattiseen ratkaisumenettelyyn tehdään sellaisia muutoksia, joissa käyttöönoton edellytykset on arvioitava uudelleen, Tullin verkkosivustolla julkaistaan kulloinkin voimassa oleva uusi käyttöönottopäätös. Aiemmat käyttöönottopäätökset ovat saatavilla pyynnöstä Tullin kirjaamosta.

Viranomaisen on tiedonhallintalain 28 e §:n 2 momentin mukaan tiedotettava asioiden automaattisesta ratkaisemisesta toimialallaan, automaattisen ratkaisumenettelyn käytön perusteista ja muista asiakkaan oikeuksien kannalta keskeisistä tiedoista 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettuun dokumentaatioon, eli käsittelysääntöihin, ja käyttöönottopäätökseen perustuen. Tiedot on julkaistava yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivustolla.

Tulli on tiedottanut tulliasioiden automaattisesta ratkaisemisesta verkkosivustollaan osoitteessa <https://tulli.fi/tutustu-tulliin/aineisto/automaattinen-paatoksenteko>. Tulli on myös laatinut automaattista päätöksentekoa koskevan asiakastiedotteen, joka on julkaistu Tullin verkkosivuilla osoitteessa <https://tulli.fi/ajankohtaista/yrityksille>. Lisätietoja automaattisesta ratkaisumenettelystä on saatavissa myös sähköpostitse, postitse ja puhelimitse Tullin kirjaamon kautta.

Tietojen käyttö

Viranomaisen on tiedonhallintalain 28 f §:n mukaan varmistettava riskiarvioinnin perusteella, että automaattisessa ratkaisemisessa hyödynnettävien tietojen ajantasaisuus ja virheettömyys varmistetaan asianmukaisin teknisin toimenpitein.

Tulli on varmistanut, että käyttöönottopäätöksen kohteena olevassa automaattisessa ratkaisumenettelyssä hyödynnettävien tietojen ajantasaisuus ja virheettömyys on varmistettu. Asianmukaiset toimenpiteet on määritelty perustuen riskiarviointiin, jossa on tunnistettu sellaiset olennaiset riskit, jotka voivat vaikuttaa automaattisessa ratkaisemisessa käytettävien tietojen ajantasaisuuteen ja virheettömyyteen. Ajantasaisuuden ja virheettömyyden varmistamisen toimenpiteinä ovat olleet tarpeelliseksi arvioidut tekniset toimenpiteet, joilla edistetään menettelyssä käytettävien tietojen laatua. Tällaisia teknisiä toimenpiteitä ovat esimerkiksi käyttöliittymällä tietojen kirjauskäytännöt, tietojärjestelmän suorittama tietojen syöttömuodon tarkistaminen tietojen



tallentamisen yhteydessä sekä tietojen laadun testaaminen validointisäännöillä ja satunnaisotannalla. Käyttöönottopäätöksen kohteena olevaan automaattiseen ratkaisumenettelyyn tiedot saapuvat asiakkaiden ilmoituksista sekä tulliselvitysjärjestelmään liittyvistä taustajärjestelmistä. Asiakkaan jättäessä ilmoitusta Tullin sähköisessä asiointipalvelussa järjestelmä ohjaa kaikkien vaadittavien tietojen täyttämiseen.

2.5 Tietosuojasääntely

Automaattisen ratkaisemisen edellytykset

Automaattisen ratkaisumenettelyn tulee täyttää myös tietosuoja-asetuksessa säädetyt edellytykset silloin, kun käsittely kohdistuu luonnollisiin henkilöihin. Tietosuoja-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta.

Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus olla joutumatta sellaisen päätöksen kohteeksi, joka perustuu pelkästään automaattiseen käsittelyyn ja jolla on häntä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi. Artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan 1 kohtaa ei sovelleta, jos päätös on hyväksytty rekisterinpitäjään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi. Käsitteystä ilmoittaminen rekisteröidylle ja tämän oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelemiseen ovat tällaisia asianmukaisia aina sovellettavia suojatoimia tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 71 perustelukappaleen mukaan.

Luonnolliseen henkilöön kohdistuva automaattinen päätöksenteko on kansallisesti hyväksytty hallintolain 8 b luvun 53 e §:ssä ja oikaisuvaatimusten osalta tullilain 88 §:n 5 ja 6 momentissa. Asianmukaiset suojatoimenpiteet on vahvistettu hallintolain 53 f §:ssä, jossa on säädetty automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytys, sekä 53 e §:ssä, jossa on säädetty automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta. Kansallinen lainsäädäntö mahdollistaa automaattisen ratkaisemisen EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyistä automaattipäätösten lähtökohtaisesta kiellosta huolimatta suojatoimiedellytysten täytyessä.

Oikeus vaatia ihmisen osallistumista

Tietosuoja-asetuksessa edellytettynä suojakeinona on oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelemiseen. Kansallisessa lainsäädännössä oikaisuvaatimuksen tekemisen oikeussuojakeinon käyttömahdollisuutta on edellytetty vain asiakkaan vaatimuksen vastaisesti ratkaistuille asioille. Säännösten valmistelussa on katsottu, että silloin kun asianosaisen vaatimus hyväksytään vaaditulla tavalla, ei asianosaisella voida katsoa enää olevan tietosuojaoikeudellisen suojan tarvetta saada päätöstä ihmisen käsiteltäväksi (HE 145/2022 vp, s. 154).



Käyttöönottopäätöksen kohteena olevaa automaattista ratkaisumenettelyä ei käytetä silloin, jos asiaa ei ratkaista asiakkaan vaatimuksen mukaisesti. Vaatimuksen mukaisesti automaatiolla ratkaistaviin asioihin asiakas voi kuitenkin hakea muutosta oikaisuvaatimuksella.

Ennakkoon tehtyihin saapumisen yleisilmoitukseen ja väliaikaisen varastoinnin ilmoitukseen liittyviin mitätöintipäätöksiin, jotka annetaan ajan kulumisen ja asiakkaan passiivisuuden perusteella, ei saa hakea oikaisua. Näissä tilanteissa asiakkaan katsotaan luopuneen vaatimuksestaan passiivisuuden perusteella ja asiakas voi saattaa asian uudelleen vireille uudella ilmoituksella.

Rekisteröidyn informointi

Tietosuoja-asetuksessa edellytettynä suojatoimena on myös käsittelystä ilmoittaminen rekisteröidylle. Rekisteröityä tulee ennakkolisesti informoida siitä, että hän on aloittamassa asiointia, joka saattaa päättyä automaattiseen ratkaisemiseen. Rekisterinpitäjän informointivelvollisuudesta on säädetty tietosuoja-asetuksen 12, 13 ja 14 artiklassa. Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröityä on informoitava helposti havaittavalla ja helposti ymmärrettävällä tavalla sekä selkeällä ja yksinkertaisella kielellä tiedonkeruun alkamishetkellä.

Tulli on toteuttanut rekisteröidyn informoimisen suojatoimen ilmoittamalla asiointitapahtuman aluksi automaattisen ratkaisemisen mahdollisuudesta. Tullin sähköisessä asiointipalvelukanavassa asiakasta informoidaan tiedonkeruun alkamishetkellä siitä, että hän on aloittamassa asiointia, jossa asia voidaan ratkaista automaattisesti. Sanoma-asiakasta informoidaan sanoma-asiointin käyttöehdoissa, jotka asiakas hyväksyy sanoma-asiakkaaksi hakeutuessaan. Lisäksi automaattisesta ratkaisemisesta on informoitu tietosuoja-asetuksen mukaisella Tullin tietosuojaselosteella. Jälkikäteinen informointi on toteutettu automaattisesti ratkaistun asian päätöstekstissä hallintolain 53 e §:ssä säädettyllä tavalla.

Tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi

Tulli on tehnyt käyttöönottopäätöksen kohteena olevasta automaattisesta ratkaisumenettelystä tietosuoja-asetuksen mukaisen vaikutustenarvioinnin. Tietosuoja-asetuksen 35 artiklassa on säädetty tietosuojaa koskevan vaikutustenarvioinnin tekemisestä. Mainitun artiklan 1 kohdan mukaan rekisterinpitäjän on ennen käsittelyä toteutettava arviointi suunniteltujen käsittelytoimien vaikutuksista henkilötietojen suojalle, jos tietäntyyppinen käsittely etenkin uutta teknologiaa käytettäessä todennäköisesti aiheuttaa – käsittelyn luonne, laajuus, asiayhteys ja tarkoitukset huomioon ottaen – luonnollisen henkilön oikeuksien ja vapauksien kannalta korkean riskin. Arvioinnissa ei havaittu merkittäviä luonnollisen henkilön tietosuojaan kohdistuvia riskejä. Saapumisessa ja väliaikaisessa varastoinnissa ei edellytä erityisen arkaluontoisten henkilötietojen, kuten terveydentilaan tai perhesuhteisiin liittyvien tietojen, toimittamista Tullille. Vaadittavat henkilötiedot ovat nimi ja osoite. Tietoja ei käytetä muuhun tarkoitukseen. Tulli ei toimita tietoja eteenpäin kolmansille tahoille ilman lakiin perustuvaa oikeutta saada tiedot virallisesta pyynnöstä.



3 Luettelo käyttöönottopäätöksen perusteena olevista asiakirjoista

Käyttöönottopäätöksen perusteena ovat seuraavat asiakirjat:

- tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tehtäväjaon dokumentaatio
- tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettu käsittelysääntöjen dokumentaatio
- tiedonhallintalain 28 b §:n 3 momentissa tarkoitettu laadunvarmistamisen dokumentaatio
- tiedonhallintalain 28 c §:n 2 momentissa tarkoitettu laadunvalvonnan ja virhetilanteiden käsittelyn dokumentaatio
- tietosuoja-asetuksen mukainen tietosuojan vaikutustenarviointi

4 Säilytys

Tätä käyttöönottopäätöstä säilytetään vähintään viisi vuotta automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien, siten kuin tiedonhallintalain 28 d §:n 3 momentissa on säädetty.

5 Muutoksenhaku

Tähän käyttöönottopäätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valituskielto perustuu oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:n 2 momenttiin.

6 Yhteystiedot

Käyttöönottopäätöstä ja automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöä koskevia lisätietoja on saatavilla Tullin kirjaamon kautta sähköpostitse osoitteesta kirjaamo@tulli.fi, puhelimitse numerosta 0295527000 sekä postitse osoitteesta PL 512, 00101 Helsinki.

7 Päätöksentekijä

Tullin ulkomaankauppa- ja verotusosaston työjärjestyksen mukaan ratkaisee tulliselvityksen ja tulliverotuksen vastuualueelle kuuluvat asiat, joita hän ei ole määrännyt Sähköisen palvelukeskuksen tai Tullausyksikön asiantuntijan ratkaistavaksi, taikka joita ei ole Tullin tai Ulkomaankauppa- ja verotusosaston työjärjestyksessä toisin määrätty. Tämän päätöksen esittelijä on kehittämisryhmän esihenkilö ja ratkaisija on ulkomaankauppa- ja verotusosaston tullausyksikön päällikkö.



Jouni Ukko

Tullausjohtaja

Anu Brander

kehittämisryhmän esihenkilö

